

2022-05-12
A2022/00751

Arbetsmarknadsdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka rasism inom hälso- och sjukvården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka förekomsten av rasism och främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården och bidra till en jämlik vård. Kunskapsstödet ska spridas till dem som arbetar inom hälso- och sjukvården för att ge stöd i deras bemötande av patienter och närstående. Kunskapsstödet ska vara målgruppsanpassat och utformas så att det kan omsättas och förankras i hälso- och sjukvårdspersonalens vardagliga arbete.

Myndigheten får även i uppdrag att presentera en analys av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas inom hälso- och sjukvården för att motverka förekomsten av rasism och främja allas lika rättigheter och möjligheter och bidra till en jämlik vård.

För uppdragets genomförande får myndigheten under 2022 använda högst 1 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering för budgetåret 2022 uppförda anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagsposten 10 Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 november 2022.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska när uppdraget genomförs samråda med Diskrimineringsombudsmannen och föra dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), patient- och professionsorganisationer samt andra berörda aktörer. Myndigheten ska även inhämta kunskaper och erfarenheter från Forum för levande historia. Uppdraget ska bygga vidare på lärdomar och material från Socialstyrelsens tidigare arbete, i samverkan med Diskrimineringsombudsmannen, Att mötas i hälso- och sjukvård - ett utbildningsmaterial för reflektion om bemötande och jämlika villkor <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-1-5.pdf>

Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2024 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet) med kopia till Forum för levande historia. I redovisningen ska även ingå en redogörelse av i vilken utsträckning kunskapsstödet har spridits till målgruppen.

Den totala kostnaden för uppdragets genomförande beräknas till totalt 3 000 000 kronor att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisar medel för det aktuella anslaget.

Skälen för förslaget

Rasism och diskriminering är skadligt både för de enskilda som utsätts och för samhället som helhet. Det leder till att människor förvägras jämlika livschanser men riskerar också att urholka demokratin genom att människor tystnar eller förlorar förtroendet för samhällsinstitutioner och tilliten till varandra.

Arbetet inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott har bidragit till ökad kunskap om var och hur rasism kan ta sig uttryck i Sverige. Forum för levande historia har tagit fram en kunskapsöversikt om erfarenheter av rasism i kontakt med svenska myndigheter och andra offentliga verksamheter (2021). I den beskrivs studier om hur stereotypa föreställningar gör att människor inte bemöts utifrån sina specifika behov i vården, vilket kan leda till försämrade eller uteblivna behandling. En återkommande erfarenhet är att bli bortprioriterad trots akuta vårdbehov. Studier talar om bortprioritering och stereotypisering som ett hälsoproblem i Sverige.

Vid sakråd om rasism har företrädare för civilsamhället framfört att det förekommer rasism i vården, t.ex. inom förlossningsvården, och att det behövs krafttag för att åtgärda det. En hälsoaspekt som nämndes var afrosvenskars utsatthet som en synlig minoritet och hur hälsan påverkas av att från ung ålder utsättas för rasism. Vidare lyftes upplevelser av kränkande bemötande av hälso- och sjukvårdspersonal eller upplevelser av att få sämre vård samt rasismens konsekvenser i form av bl.a. psykisk ohälsa och minoritetsstress. Det bekräftas i rapporten Likvärdigt bemötande i myndigheter (Kontigo, 2019). I den anges även att de nationella minoriteterna har lägre tilltro till vården.

De grundläggande målen för den svenska hälso- och sjukvården är, som framgår av 3 kap. 1 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) (HSL), en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Prioriteringar i vården ska bl.a. bygga på den s.k. människovärdesprincipen, dvs. att alla människor har lika värde och samma rätt oberoende av personliga egenskaper och funktioner i samhället. Bestämmelserna i 3 kap. HSL gäller för både offentliga som privata vårdgivare, och för all vård, såväl offentligfinansierad som privatfinansierad vård.

Enligt 5 kap. 1 § HSL ska hälso- och sjukvård bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska vara av god kvalitet med en god hygienisk standard, tillgodose patienters behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet, bygga på respekt för patienters självbestämmande och integritet, främja goda kontakter mellan patienten och hälso- och sjukvården samt att vården ska vara lättillgänglig.

Regeringens mål för hälso- och sjukvården är att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet. En sådan vård ska vara jämlik, jämställd och tillgänglig.

Det är viktigt att motverka olika former av rasism och förebygga diskriminerande strukturer i samhället samt främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården och bidra till en jämlik vård.

På regeringens vägnar

Jeanette Gustafsdotter

Annilie Nyberg

Kopia till

Socialdepartementet/FS
Finansdepartementet/BA och K
Kulturdepartementet/CSM och MD
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Diskrimineringsombudsmannen
Forum för levande historia
Kammarkollegiet
Sverige Kommuner och Regioner